

Concorso pubblico, per titoli ed esami, per l'ammissione al Corso di Dottorato in Studi umanistici - 34° ciclo istituito presso l'Università degli Studi di Bari Aldo Moro - D.R. n. 2205 del 13/07/2018 (Avviso pubblicato sulla Gazzetta Ufficiale n. 55 del 13 luglio 2018 – IV Serie Speciale - Concorsi).

TRACCE DELLA PROVA SCRITTA

Prima terna, curriculum di **Filosofia e Storia della Filosofia**

TRACCIA n.1

Statuto, specificità e limiti della filosofia rispetto agli altri saperi disciplinari.

Il/la candidato/a elabori criticamente la questione a livello teorico e/o in una prospettiva storiografica.

TRACCIA n.2

Che cos'è la verità?

Il/la candidato/a elabori criticamente la questione a livello teorico e/o in una prospettiva storico-filosofica.

TRACCIA n.3

I filosofi e la politica.

Il/la candidato/a delinei un percorso di approfondimento del tema, da una prospettiva teorica e/o mediante un approccio storico-filosofico.

Seconda terna, curriculum di **Filologia e Letteratura dell'Antichità**

TRACCIA n.1

Il candidato scelga una delle tre opzioni relative al SSD e svolga le tracce:

a) SSD di riferimento L-Fil-Let/02 - Lingua e letteratura greca

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Pindaro, *Pyth.* XII, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Macrobio, *Sat., Praef.* 1-5, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

ed. Kaster, 2011

MACROBII AMBROSII THEODOSII
VIRI CLARISSIMI ET ILLUSTRIS
CONVIVIORVM PRIMI DIEI SATVRNALIORVM

1. MULTAS variasque res in hac vita nobis, Eustathi filii, natura conciliauit, sed nulla nos magis quam eorum qui e nobis essent procreati caritate deuinxit, eamque nostram in his educandis atque erudiendis curam esse voluit, ut parentes, neque si id quod cuperent ex sententia cederet, tantum ulla alia ex re voluptatis, neque si contra eveniret, tantum maeroris capere possint. 2. hinc est quod mihi quoque institutione tua nihil antiquius aestimatur, ad cuius perfectionem compendia longis anfractibus anteponenda ducens moraeque omnis impatiens non opporuit ut per haec sola promoueas quibus ediscendis nauiter ipse inuigilas, sed ago ut ego quoque tibi legerim, et quicquid mihi—vel te iam in lucem edito vel antequam inuisceretur—in diuersis seu Graecae seu Romanae linguae voluminibus elaboratum est, id totum sit tibi scientiae suppellex et quasi de quodam litterarum peno, siquando usus venerit aut historiae quae in librorum strue latens clam vulgo est aut dicti factive memorabilis reminiscendi, facile id tibi inuentu atque depromptu sit.

Praef. 12 cf. Gel. p. 2

MACROBII AMBROSII THEODOSII (Petrus Bihl, Antiqu. 27 'Deputationis Ceter' in addiditenti, Comm. II, 2, 37-41) MACROBII THEODOSII (Petr. Bihl), AMBROSII THEODOSII MACROBII P. CONVIVIORVM... SATVRNALIORVM in (Petr. Bihl) CONVIVIORVM (Petr. Bihl) P. CONVIVIORVM add. INCIPIT NEA, INCIPIT FELICITER BE. LIBER INCIPIT DX, LIBER 1. INCIPIT P. 1 Eustathi 11VF (cf. Gel. VI. 4134, 10. 71294) - chi Xib3 (sic quo posthac saepe)

5

MACROBII AMBROSII THEODOSII [i. praef. 3

3. Nec indigeste tamquam in acervum congegimus digna memoratu, sed variarum rerum disparilitas, auctoribus diversa, confusa temporibus, ita in quoddam digesta corpus est, ut quae indistincte atque promiscue ad subsidium memoriae adnotaveramus, in ordinem instar membrorum cohaerentia convenirent. 4. nec mihi vitio vertas, si res quas ex lectione varia mutuabor ipsis saepe verbis quibus ab ipsis auctoribus enarratae sunt explicabo, quia praesens opus non eloquentiae ostentationem sed noscendorum congeriem pollicetur: et boni consulas oportet, si notitiam vetustatis modo nostris non obscure, modo ipsis antiquorum fideliter verbis recognoscas, prout quaeque se vel enarranda vel transferenda suggesserint.

5. Apes enim quodammodo debemus imitari, quae vagantur et flores carpunt, deinde quicquid attulere disponunt ac per favos dividunt et sucum variatum in unum saporem mixtura quadam et proprietate spiritus sui mutant. 6. nos quoque quicquid diversa lectione quaevisimus commitemus stilo, ut in ordinem eodem digerente coalescat. nam et in animo melius distincta servantur, et ipsa distinctio non sine quodam fermento, quo conditur universitas, in unius saporis usum varia libamenta confundit, ut etiam si quid apparuerit unde sumptum sit, aliud tamen esse quam unde assumptum noscetur appareat. 7. quod in corpore nostro videmus sine ulla opera nostra facere naturam: alimenta quae accipimus, quando in sua qualitate perseverant et solida innatant, male stomacho oneri sunt: at cum ex eo quod erant mutata sunt, tum demum in vires et sanguinem transeunt. idem in his quibus aluntur ingenia praestemus, ut quaecunquae hausimus non patiamur

115-10 cf. Sm. EM 84. 1-10 17 cf. 7. R. 2

4 indigeste atque promiscue a (recte G') 15 mixtura a (recte PG') 18 coalescent a (recte G')

6

La candidata / il candidato traduca (con eventuali note giustificative) Eronda, *Mim.* III, 1-21.

ed. Cunningham, 1971

ΗΡΩΙΔΑ

3. ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΜΗΤΡΟΤΙΜΗ

οὕτω τί σοι δοίησαν αἱ φίλαι Μοῦσαι,
Λαμπρίσκε, τερπνὸν τῆς ζῆσις τ' ἐπαυρόσθαι,
τοῦτον κατ' ἄμωυ δεῖρον, ἄχρις ἢ ψυχῆ
αὐτοῦ ἐπὶ χειλέων μοῦνον ἢ κακῆ λεϊφθῆ.
ἔκ μευ ταλαίης τῆν στέγγην πεπύρθηκεν
χαλκίδα παῖζων· καὶ γὰρ οὐδ' ἀπαρκεῖσθαι
αἱ ἀστραγάλοι, Λαμπρίσκε, συμφορῆς δ' ἤδη
ὄρμαι ἐπὶ μέζον. καὶ μὲν ἢ θύρη κείται
τοῦ γραμματιστέω—καὶ τοιγκὰς ἢ πικρῆ
τὸν μισθὸν αἰτεῖ κῆν τὰ Νανιάκου κλάσω—
οὐκ ἂν ταχέως λήξεε· τῆν γε μὴν παίστην,
δοκουερ οἰκίζουσαι οἷ τε προῦνεκοι
κοὶ δρηπέται, σάφ' οἶδε κῆτέραι δεῖξαι.
κῆ μὲν πάλαια δέλιτος, ἦν ἔγὼ ἄμωυ
κηροῦσ' ἐκάστου μνησὸς, ὄρφανῆ κείται
πρὸ τῆς χαμεύνης τοῦ ἐπὶ τοίχων ἐρμῖνος,
ἦν μήκοτ' αὐτῆν οἶον Ἄϊωην βλέψας
γράφῃ μὲν οὐδὲν καλόν, ἐκ δ' ἄλλην ζύστη·
αἱ δορκαλίδες δὲ λυπαρώτεραι πολλόν
ἐν τῆμαι φύσῃς τοῖς τε δικτύοις κείνται
τῆς ληκύθου ἡμέων τῆς ἐπὶ πατρὶ χρώμεσθα.
ἐπίσταται δ' οὐδ' ἀλφα συλλαβὴν γνῶναι,
ἦν μὴ τις αὐτῶν ταῦτα πεντάκις βύσση.
τριτῆμέρη Μάρανα γραμματιστέοντος
τοῦ πατρὸς αὐτῶν, τὸν Μάρανα ἐποίησεν
οὗτος Σίμων· ὁ χρηστός· ὡστ' ἔγωγ' εἶπα
ἔνον ἐμαινήν, ἦτις οὐκ ὄνους βόσκειν
αὐτὸν διδάσκω, γραμμάτων δὲ παιδείην,
δοκεῖσθ' ἀρωγὸν τῆς ἀωρήης ἔξεν.
ἔπειν δὲ δὴ καὶ ρῆσιν οἶα παιδίσκων

10 ἴσα τὰ Νανιάκου κλάσω cit. Zen. 6. 10 (Parosm. Gr. i. 164)

11 λέξεε
12 δολόζουσαι Herwerden 17 ἦν Palmer, Blass: κην P 21 την P
23 βωσαι P: corr. Rutherford, Blass 24 τριτῆμεραι P: corr. Herwerden

c) SSD di riferimento L-Fil-Let/05 - Filologia classica

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Tucidide, *Hist.* V, 90-97, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

ed. de Romilly, 1967

166 ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε LXXXIX
ἔντες οὐ ξυνοστρατεύσατε ἢ ὡς ἡμᾶς οὐδὲν ἠδίκηκατε λέγοντας οἴεσθαι πείσειν, τὰ δυνατὰ δ' ἔξ ὧν ἐκότεροι ἀληθῶς φρονούμεν διαπράσσεσθαι, ἐπισημαίνοντες πρὸς εἰδότης ὅτι δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἰότης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προύχοντες πρᾶσσοσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ξυγκυροῦσιν. »
XC. MHA. « Ἡ μὲν δὴ νομιζομένη γὰρ χρησιμὸν (ἀνάγκη γάρ, ἐπειδὴ ἡμεῖς οὕτω παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ξυμφέρον λέγειν ὑπέθεσθε) μὴ καταλείνῃ ἡμᾶς τὸ κοινὸν ἀγαθόν, ἀλλὰ τῷ αἰεὶ ἐν κινδύνῳ γιγνομένῳ εἶναι τὰ εἰκότα δίκαια καὶ τι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀκριβοῦς πείσαντά τινά ὠφέληθῆναι. Καὶ πρὸς ὑμῶν οὐχ ἦσαν τοῦτο, ὅσα καὶ ἐπὶ μεγίστῃ τιμωρίᾳ σφαλόντες ἀν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γένοιτο. »
XCII. AO. « Ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἦν καὶ παυσθῆ, οὐκ ἀθυροῦμεν τὴν τελευτήν· οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὗτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν (ἔστι δὲ οὐ πρὸς Λακεδαιμόνιοις ἡμῶν ὁ ἀγὼν), ἀλλ' ἦν οἱ ὑπήκοοι ποῦ τῶν ἀρξάντων αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσιν. » Καὶ περὶ μὲν τούτου ἡμῶν ἀφείσθη κινδυνεύουσαν ὡς δὲ ἐπ' ὠφέλιγ τε πάρεσμεν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς καὶ ἐπισωτηρίας νῦν τοὺς λόγους ἔρουμεν τῆς ὑμετέρας πόλεως, ταῦτα δηλώσομεν, βουλόμενοι ἀπόνως μὲν ὑμῶν ἄρξαι, χρησίμως δ' ὑμᾶς ἀμφοτέροις σωθῆναι. »
XCIII. MHA. « Καὶ πῶς χρῆσιμον ἂν ξυμβαίῃ ἡμῶν δουλεύσαι, ὥσπερ καὶ ὑμῶν ἄρξαι; »
XCIII. AO. « Ὅτι ὑμῶν μὲν πρὸ τοῦ τὰ δεινότερα πα-

167 ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε XCIII
θεῖν ὑπακοῦσαι ἂν γένοιτο, ἡμεῖς δὲ μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς κερδαίνοιμεν ἂν. »
XCIV. MHA. « Ἐπεὶ ἡσυχίαν ἔχοντες ἡμᾶς φίλους μὲν εἶναι ἀντὶ πολεμίων, ξυμμάχους δὲ μηδετέρων, οὐκ ἂν δέξασθε; »
XCV. AO. « Οὐ γὰρ τοσοῦτον ἡμᾶς βλάπτες ἢ ἔχθρα ὑμῶν ἔσον ἢ φιλία μὲν ἀσθενείας, τὸ δὲ μῖσος δινημέως παράδειγμα τοῖς ἀρχομένοις δηλούμενον. »
XCVI. MHA. « Σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως οἱ ὑπήκοοι τὸ εἰκόσ, ὥστε τοὺς τε μὴ προσήκοντας καὶ ὅσοι ἀποικοὶ ὄντες οἱ πολλοὶ καὶ ἀποστάντες τινὲς κεχρίωνται ἐς τὸ αὐτὸ πῆλασιν; »
XCVII. AO. « Δικαιώματα γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἴγουσιν, κατὰ δὴν μὲν τὸς μὲν περιγίγνεσθαι, ἡμᾶς δὲ φόβῳ οὐκ ἐπιέναι· ὥστε ἔξω καὶ τοῦ πλεόνων ἄρξαι καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἡμῶν διὰ τὸ καταστραφῆναι ἂν παρῶσιν, ἄλλως τε καὶ νησιώται ναυκρατόρων, καὶ ἀσθενέτεροι ἐτέρων ὄντες, εἰ μὴ περιγίνοιτο. »
XCVIII. MHA. « Ἐν δ' ἐκείνῳ οὐ νομιζετε ἀσφάλειαν; δεῖ γὰρ αὐ καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ ὑμεῖς τῶν δικαίων λόγων ἡμᾶς ἐκβιβᾶσαντες τῷ ὑμετέρῳ ξυμφόρῳ ὑπακοῦσιν πείθετε, καὶ ἡμᾶς τὸ ἡμῶν χρῆσιμον διδάσκοντες, εἰ τυγχάνει καὶ ὑμῶν τὸ αὐτὸ ξυμβαίνειν, περᾶσθαι πείθειν. Ὅσοι γὰρ νῦν μηδετέρους ξυμμάχοισι, πῶς οὐ πολεμώσατε αὐτούς, ὅταν ἐς τὰδε βλεψάντες ἠγγίσησιν ποτε ὑμᾶς καὶ ἐπὶ σφᾶς ἦξεν; κἂν τούτῳ τί ἄλλο ἢ τοὺς μὲν ὑπάρχοντας πολε-

XCIII. 3 κερδαίνοιμεν ACFM : κερδαίνω μὲν B κερδαίνουμεν EZ.
XCIV. 1 ὥστε ABFM : ὥστε δὲ CEZ, Dion. 912 § 3 δέξασθε Bekker : δέξασθε codd. δέξασθε O.
XCVI. 2 προσήκοντες incipit, συμμάχοισι (XCVIII. 6) desinit PM.
XCVII. 9 δὲ : γὰρ EZ § 1 § 2 : καὶ EZ ω M § καὶ τοῦ : τοῦ καὶ III § 5 ναυκρατόρων : ναυκρατόρων B ναυτοκρατόρων BF·M.
XCVIII. 3 ἐκβιβᾶσαντες C : ἐκβιβᾶσαντες § 6 πολεμώσατε : πολεμώσατε H·I § 8 κἂν : κἂν MZ κἂν B § τούτῳ : τούτῳ B.

La candidata / il candidato traduca (con eventuali note giustificative) Aulo Gellio, *Noct. Att., Praef.* 1-3.

ed. Marache, 1967

A GELLII
NOCTES ATTICAE

PRAEFATIO

1. ***iucundiora alia reperiri queunt, ad hoc ut liberis quoque meis partae istiusmodi remissiones essent, quando animus eorum interstitione aliqua negotiorum data laxari indulgerique potuisset. 2. Vsi autem sumus ordine rerum fortuito, quem antea in excerpto feceramus. Nam proinde ut librum quemque in manus ceperam seu Graecum seu Latinum uel quid memoratu dignum audieram, ita quae libitum erat, cuius generis cumque erant, indistincte atque promisce annotabam eaque mihi ad subsidium memoriae quasi quoddam litterarum penus reondebam, ut quando usus uenisset aut rei aut uerbi, cuius me repens forte obliuio tenuisset, et libri ex quibus ea sumpseram non adessent, facile inde nobis inuentu atque depromptu foret.

PRAEFATIO deest in V qui cum lemmatibus incipit; in rec. post nolite uos atque 20, 1, 5 praefatio incipit sine ulla distinctione; e §§ 2, 3, 8, 11, 16 multa Macrobius descripsit atque in usum suum uertit. GELLIIUS ipse multa (praesertim § 3-10) e PLINII praefatione sumpsit

1 partae P : perate R parate rec. || 2 promisce RT Macr. : promisce P, rec.

PRAEFATIO

2

3. Facta igitur est in his quoque commentariis eadem rerum disparilitas quae fuit in illis annotationibus pristinis, quas breuiter et indigeste et incondite eruditionibus lectionibusque uariis feceramus. 4. Sed quoniam longinquis per hiemem noctibus in agro, sicuti dixi, terrae Atticae commentationes hasce ludere ac facere exorsi sumus, idcirco eas inscripsimus 'Noctium' esse 'Atticarum', nihil imitati festiuitates inscriptionum quas plerique alii utriusque linguae scriptores in id genus libris fecerunt. 5. Nam quia uariam et miscellam et quasi confusaneam doctrinam conquisuerant, eo titulos quoque ad eam sententiam exquisitissimos indiderunt. 6. Namque alii 'Musarum' inscripserunt, alii 'Siluarum', ille Πέπλον, hic Ἀμαλθεΐας Κέρας, alius Κηρία, partim Λεμιώνας, quidam 'Lectionis suae', alius 'Antiquarum Lectionum' atque alius Ἀνθρώπων et item alius Εὐρημάτων. 7. Sunt etiam qui Λόγους inscripserint, sunt item qui Στραματεῖς, sunt adeo qui Πανδέκτας et Ἐλικῶνα et Προβλήματα et Ἐγχειρίδια et Παραξίφιδας. 8. Est qui 'Memoriales' titulum fecerit, est qui Πραγματικά et Πάρεργα et Διδασκαλικά, est item qui 'Historiae Naturalis', est Παντοδαπῆς Ἱστορίας, est praeterea qui 'Pratum', est itidem qui Πάγκρατον, est qui Τόπων scripserit; 9. sunt item multi qui 'Coniectanea', neque item non sunt

3 eruditionibus PR : ex eruditionibus Gron. annotationibus tractationibus rec. || 4 esse om. rec. || 6 Graeca om. rec., R qui et multa Latina om. || hic om. rec. || κηρία Saumaise : κηρία F, cf. PLIN. H.N. Praef. 24 || ἀνθρώπων : ἀνθρώπων P || 7 inscripserint P : inscripserunt rec., R || 8 titulum P : titulum rec. || τόπων Saumaise : τόπων P τὸ πᾶν Gron. || 9 sunt item PR : sunt autem rec. || non om. rec. p.

TRACCIA n.2

Il candidato scelga una delle tre opzioni relative al SSD e svolga le tracce:

a) SSD di riferimento L-Fil-Let / 02 - Lingua e letteratura greca

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Strabone, *Geographica* XIII, 1, 54, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

602 XIII 1, 53 sq. p. 608-9 C. *ed. Radt, 2008*

24 αὐτοῖσι ποιοῖσι τὴν κατατροφήν τοῦ βίου (τινὲς δὲ γράφοιεν αὐτοῖσι καὶ παῖδες παῖδων τοὺς Ῥωμαίους λέγοντες).

28 Ἐκ δὲ τῆς Σαπίφως οἱ τε Ἐσκαρτεῖοι γεγόνασιν Ἐραστος καὶ Κορίσκος 54 καὶ ὁ τοῦ Κορίσκου υἱὸς Ἠρῆλις, ἀνὴρ καὶ Ἀριστοτέλους ἠμερόμενος καὶ Θεοφράστου, διαδεγεμένος δὲ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Θεοφράστου, ἐν ἧ ἦν καὶ ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ γούν Ἀριστοτέλης τὴν αὐτοῦ Θεοφράστου παρ- 32 έβουκεν, φησὶ καὶ τὴν σχολὴν ἀπέλιπε, πρῶτος ὃν ἴσμεν συναγαγόν βιβλία καὶ διδάξας τοὺς ἐν Ἀθήναισι βασιλέας βιβλιοθήκης σύνταξιν. Θεοφράστου δὲ Ἠρῆλι παρῆδουκεν, ὁ δ' εἰς Σαπίην κομίσας τοὺς μετ' αὐτὸν παρέδουκεν, 609C. ἰδιώταις ἀνθρώποις, οἱ κατάλευστα ἔχον τὰ βιβλία οὐδ' ἐπιμελῶς κει- μένα. ἐπειδὴ δ' ἦσθοντο τὴν σπουδὴν τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων, ὅς ὅς ἦν ἡ πόλις, ζητούντων βιβλία εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ἐν Περγῆναι βιβλιοθή- 4 κης, κατὰ γῆς ἔκρουσαν ἐν διώροισι τινι ὑπὸ δὲ νοτίᾳ καὶ σπητῶν κακο- θήντα ἀπὲρ ποτε ἀπέδοντο οἱ ἀπὸ τοῦ γένους Ἀπελλικῶντι τῆ Τηφῶ πολλῶν ἀργυρίων τὰ τε Ἀριστοτέλους καὶ τὰ τοῦ Θεοφράστου βιβλία. ἦν δὲ ὁ 5 Ἀπελλικῶν φιλόφλος μάλλον ἢ φιλόσοφος; διὰ καὶ ζητῶν ἐκπευθεύσαν τῶν διαβρωμάτων εἰς ἀντίγραφοι καὶ μεταίνεργε τὴν γραφὴν, ἀναπληρῶν οὐκ εὖ, καὶ ἐξέβουκεν ἀμαρτάνων πλήρη τὰ βιβλία. συνῆθη δὴ τοῖς ἐκ τῶν Περσιάνων τοῖς μὲν πάσι τοῖς μετὰ Θεοφράστου οὐκ ἔχουσιν ὅλας τὰ βι- 12 βλία πλὴν ὀλίγων καὶ μάλιστα τῶν ἐξοστρατικῶν μηδὲν ἔχον φιλοσοφείων πραγματικῶς, ἀλλὰ θέσεις κληθεῖσαν, τοῖς δ' ἕτεροι, ἀπ' οὗ τὰ βιβλία ταῦτα προήλθεν, ἄμενον μὲν ἐκείνων φιλοσοφείων καὶ ἀριστοτελεζέων, ἀναγκάσθαι μὲντοι τὰ πολλὰ εἰκοτολογεῖν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀμαρτάνων. 16 πολλὸ δὲ εἰς τοῦτο καὶ ἡ Ῥώμη προσεβόλετο. εὐθὺς γὰρ μετὰ τὴν Ἀπελλι- κῶντος τελευτὴν Σύλλας ἦρε τὴν Ἀπελλικῶντος βιβλιοθήκην τὰς Ἀθήνας ἑλθόν· δεῦρο δὲ κομισθεῖσαν Τυραννίον τε ὁ γραμματικῶς διεχειρίσαστο φιλαριστοτέλης ὃν θεραπεύσας τὸν ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης καὶ βιβλιοπῶλῆ

604 XIII 1, 54 sqq. p. 609-10 C.

20 τινες γραφεῖσι φαύλους χροόμενοι καὶ οὐκ ἀντιβάλλοντες, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει τῶν εἰς πρῶτον γραφομένων βιβλίων καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. παρὶ μὲν οὖν τούτων ἀπόχη.

Ἐκ δὲ τῆς Σαπίφως καὶ ὁ Δημήτριός ἐστιν, οὗ μνημηθεα πολλῶναι, 55 ὁ τὸν Τρωικὸν διάκοσμον ἐξηγησάμενος γραμματικῶς, κατὰ τὸν αὐτὸν χρό- 24 νον γεγονὸς Κράτητι καὶ Ἀριστάρχῳ, καὶ μετὰ τούτων Μητροδόκῳ, ἀνὴρ ἐκ τοῦ φιλοσόφου μεταβιβλικῶς ἐπὶ τὸν πολιτικὸν βίον καὶ ἥτορεῖται τὸ πλῆθος ἐν τοῖς συγγράμμασιν. ἐχρησάτο δὲ φράσεώς τινι χωρακτηῖ καὶ κωνῆ 28 καὶ κατεπλήσαστο πολλούς, διὰ δὲ τὴν ὀδὴν ἐν Χαλκηδόνι γάμου λαμπροῦ πένης ὃν εὐχε καὶ ἐχρημάτιζε Χαλκηδόνιος. Μιθροδάτην δὲ θεραπεύσας τὸν εὐπύματον συναπήεν εἰς τὸν Πόντον ἐκείνῳ μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ ἐπιμήτη διαφερόντως, ταχθεὶς ἐπὶ τῆς δικαιοδοσίας, ἰ ἀπ' ἧς οὐα ἦν τῆ κρηθέντι ἀναβολῇ τῆς δίκης ἐπὶ τὸν βασιλέα. οὐ μόντοι δημηγόρησεν, ἀλλ' ἔμπροσθεν εἰς ἔχθραν ἀδικαιότερον ἀνθρώπων ἀπέστη τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν 4 πρὸς Τυραννίον τὸν Ἀρμένιον προσειάν, ὁ δ' ἀκούσας ἀνεπέμψεν αὐτὸν τῶν εὐπύματοι φεύγοντι πρὸ τῆν προγονικήν· κατὰ δὲ τὴν ὀδὴν κατέστρεψε τὸν βίον εἰπὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰπὶ ὑπὸ νόμου (λέγεται γὰρ ἀμάρτερος). παρὶ μὲν τῶν Σαπίων ταῦτα.

8 Μετὰ δὲ Σαπίην Ἀνδραγα καὶ Πιονία καὶ ἡ Γαργαρί. ἔστι δὲ λίθος 56 παρὶ τὰ Ἀνδραγα ὃς καίμενος αἰθρῶν γίνεται, εἶτα μετὰ γῆς τινος κα- μινευθεὶς ἀποστᾶζει ψευδοῦργον * * * ἡ προσλαβούσα χαλκὸν τὸ καλοῦμαι- νον γίνεται κρᾶμα, ὃ τινες ὀρεφικαὶ καλοῦσι (γίνεται δὲ ψευδοῦργος 12 καὶ παρὶ τὸν Τριῶλον). ταῦτα δ' ἐστὶ τὸ χωρία ἢ οἱ Ἀλεγάες κατέχον· ὅς δ' αὐτοὺς καὶ τὰ παρὶ Ἀσσον.

Ἔστι δὲ ἡ Ἀσσος ἐρημική τε καὶ εὐτελής, ἀπὸ θαλάττης καὶ τοῦ λι- 57 μένου ὄρθαν καὶ μακρὴν ἀνάβασιν ἔχουσα — ὅστω ἐπ' αὐτῆς οὐκ αἰσῶς εἰρη- 16 θαι δοκεῖ τὸ τοῦ Σαρατονίου τοῦ καθαρῶτος Ἀσσον Ἰθ' ὅς κεν θάσσον ὀλέθρου πείραθ' ἔφη —

610 8-11 St. B. 94, 9-12 14-7 *Eust. II. 630, 1-4

28 κατέπληθε xyz, unde κατέπληθε τοὺς πολλούς? Anon. Heideib. (298); Korais 29 Χαλκηδόνιος xyz κατὰ BCD F 31 καὶ ante ἐπὶ add. F 610 1 ἔσθ' Casaubo- num; ἐπ' add. 2 ἀναβολῇ Casaubonus; βουλή (4 B) codd. 4 ἀσπὶς? Jacoby (ad FGHist 184 T 2) 8 ἀσπῆρα DEX Πιονία BC F; πονία Xa (conicit Xylander); πονία D (ut vid.), ed. pr. ἡ om. EF 9 ἔσθρα DX 10 Casaubon indicavit ἡ BC; ἡ DEX; εἶτα (cf. St. B.) vel καὶ Kramer ἡ προσλαβόντι x, hauri reicit Korais, re- perit Groskurd 10 sq. aut (τὸ καλοῦμαι) aut τὸ καλοῦμαι () Casaubonus 12 sq. ὃς δ' αὐτοὺς scripsit (cf. Schwyzer 2, 577); ὃς δ' αὐτοὺς codd. 13 Ἀσσον DE; ἄσ- σον BCX, ἄσσον F 14 Ἀσσος DEF; ἄσσος CX, ἄσσος B τε P; om. cett. θα- λάττης P; θαλάσσο- cett. 17 Ἀσσον F; ἄσσον BCDX

La candidata / il candidato traduca (con eventuali note giustificative) Plinio, *Nat. Hist., Praef.* 17-19.

ed. Beaujeu, 1950

PLINII VESPASIANO 52

mine sic orum : e iam sibi satis gloriae quae situm, et potuisse se decidere, ni animus inquit pascetur opere ». Profecto enim populi gentium uictoris et Romani nominis gloriae, non suae, composuisse illa decuit; maius meritum esset operis amore, non animi causa, perseuerasse et hoc populo Romano praestitisse, non sibi.

XX rerum dignarum cura (quoniam, ut ait Domitianus Piso, thesaurus oportet esse, non libros) lectione uoluminum circiter II, quorum pauca admodum studiosi attingunt propter secretum materiae, ex exquisitis auctoribus centum inclusimus XXXVI uoluminibus, adiectis rebus plurimis, quas aut ignoraerant priores aut postea inuenerat uita. Nec dubitamus multa esse quae et nos praeterierint. Homines enim sumus et occupati officiis subsiciisque temporibus ista curamus, id est nocturnis, ne quis nostrum putet his cessatum horis. Dies uobis impendimus, cum somno ualitudinem computamus, uel hoc solo praemio contenti, quod, dum ista, ut ait M. Varro, musinamur, pluribus horis uiuimus; profecto enim uita nigilla est. Quibus de causis atque difficultatibus nihil auso promittere, hoc ipsum tu praestas, quod ad te scribimus: haec fiducia operis, haec est indicatura. Multa ualde pretiosa ideo uidentur quia sunt templis dicata.

Iam sibi satis p : satis iam sibi i iam sibi cett. i potuisse se : potius esse d o p potius se i e i decidere ni : decidere et a decidere ut d p i e i inquit T. uisq. : inquit d B e q in quiete c p i e .
II lectione : ex lectione I ex exquisitis : exquisitis d e o i .
18 ne quis nostrum putet : ne quis nostrum putet d e o m . Etenim, cum Te qui patetis Robent i musinamur : musinamur p musinamur d T musinamur i musinamur uisq. ante d e o .
19 haec fiducia q (i) : haec f. p nec f. d e a Murb. I. uisq. qui sed post haec est add. i suu) : sint B.

b) SSD di riferimento L-Fil-Let / 04 - Lingua e letteratura latina

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Ovidio, *Trist.*, I, 7, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

ed. André, 1968

7

Si quis habes nostri similes in imagine uultus,
Deme meis hederas, Bacchica sarta, comis!
Ista decent laetos felicia signa poetas:
Temporibus non est apta corona meis.
Hoc tibi dissimula, senti tamen, optime, dici,
In digito qui me fersque refersque tuo
Effigiemque meam fuluo complexus in auro
Cara relegati, quae potes, ora uides.
Quae quoties spectas, subeat tibi dicere forsan:
« Quam procul a nobis Naso sodalis abest! »
Grata tua est pietas, sed carmina maior imago
Sunt mea quae mando qualicumque legas,
Carmina mutatas hominum dicentia formas,
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Haec ego discedens, sicut bene multa meorum,
Ipse mea posui maestus in igne manu;
Utque cremasse suum fertur sub stipite natum
Thestias, et melior matre fuisse soror,
Sic ego non meritos, mecum peritura, libellos

34 uersum om. M || tui GDF : mei T.
1 nostri G : tris TDF - tros M || 8 hoc MGTDF^a : haec FB ||
optime MGTF : omnia D || 8 cara MGDF : nota T clara B ||
uersus 16-15 post 19 positum M || 16 manu... mea F

1, 7 TRISTIVM LIBER I

Imposui rapidis, uiscera nostra, rogis, 20
Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus,
Vel quod adhuc crescens et rude carmen erat.
Quae quoniam non sunt penitus sublata, sed extant —
Phuribus exemplis scripta fuisse reor —,
Nunc precor ut uiuant et non ignaua legentem 25
Otia delectent admoneantque mei.
Nec tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,
Nesciet his summam si quis abesse manum;
Ablatum mediis opus est incudibus illud
Defuit et scriptis ultima lima meis, 30
Et ueniam pro laude peto, laudatus abunde,
Non fastiditus si tibi, lector, ero.
Hos quoque sex uersus, in prima fronte libelli
Si praeponendos esse putabis, habe:
« Orba parente suo quicumque uolumina tangis, 35
His saltem uestra detur in urbe locus;
Quoque magis faueas, haec non sunt edita ab ipso,
Sed quasi de domini funere rapta sui.
Quicquid in his igitur uitii rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, eram. » 40

24 reor GTDF : meis M || 25 non MTD^a : non ut G || legentem M^aGTD : legam M^a legentes F || 30 defuit GTF : default M deficit D || 33 prima cond. : mi Heins || 35 tangis MGT : gos B carnis D - nes F || 36 uestra M^aGTD : nostra M^aF || 37 haec non sunt M : non haec sunt GDF non sunt haec T || Ipso MGADF : illo TB

La candidata / il candidato traduca (con eventuali note giustificative) Eronda, *Mim.* III, 1-21.

ed. Cunningham, 1971

ΗΡΩΙΔΑ

3. ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΜΗΤΡΟΤΙΜΗ

οὐτω τί σοι δόησαν αἱ φίλαι Μοῦσαι,
Λαμπρίσκε, τερπνὸν τῆς ζοῆς τ' ἐπαυρέσθαι,
τοῦτον κατ' ἄμμου δεῖρον, ἄχρις ἢ ψυχῆ
αὐτοῦ ἐπὶ χεῖλέων μοῦνον ἢ κακῆ λειψῆθι.
Ἐκ μὲν ταλαίνης τὴν στέγην πεπόρθηκεν 5
χαλκίνδα παῖζων· καὶ γὰρ οὐδ' ἀπαρκεῖσιν
αἱ ἀστραγάλαι, Λαμπρίσκε, συμφορῆς δ' ἤδη
ὄρμου ἐπὶ μέζον. κοῦ μὲν ἢ θύρη κείται
τοῦ γραμματιστέω—καὶ τοιγκὰς ἢ πικρῆ
τὸν μισθὸν αἰτεῖ κτῆν τὰ Ναννάκου κλαύσω— 10 col. 14
οὐκ ἂν ταχέως λήξειε τὴν γε μὴν παιστῆρην,
ἔκουπερ οἰκίζουσιν οἱ τε προῖνεοικο
κοὶ δρηπέται, σάφ' οἷδε κητέροι δεῖζαι.
Ἐπὶ μὲν τάλαντα ἐδίπτος, ἦν ἐγὼ ἄμμου
κηροῦσ' ἐκάστου μηνός, ὄρασαίη κείται 15
πρὸ τῆς χαμείνης τοῦ ἐπὶ τοίχον ἐρμίνος,
ἦν μήκοσ' αὐτὴν οἶον Αἰδὴν βλέψας
γράψην μὲν οὐδὲν καλόν, ἐκ δ' ὄλην ξύστην·
αἱ δορκαλίδες δὲ λιπαρώτεροι πολλόν
ἐν τῆμαι φύσιν τοῖς τε δικτύοις κείνται 20
τῆς ληκίδου ἡμέων τῆς ἐπὶ παντὶ χρώμεσθα.
ἐπίσταται δ' οὐδ' ἄλλα συλλαβὴν γνῶναι,
ἦν μὴ τις αὐτῶ ταῦτ' ἀπειταίως βῶσση.
τριτῆμέρη Μάρωνα γραμματιστέωτος
τοῦ πατρὸς αὐτῶ, τὸν Μάρωνα ἐποίησεν 25
οὗτος Σίμωνα ὁ χρηστός· ὡστ' ἐγὼ εἴπα
ἄνουσιν ἐμαυτῆν, ἦτις οὐκ ὄνομα βόσκειν
αὐτὸν διδάσκω, γραμμάτων δὲ παιδείην,
δοκεῖσθ' ἀρωγὸν τῆς ἀωρῆς ἔξω.
ἐπεὶ δὲ δὴ καὶ ρῆσιν οἶα παιδίσκον 30

10 ἴνα τὰ Ναννάκου κλαύσω cit. Zen. 6. 10 (Paræm. Gr. i. 164)

11 λέξειε

pler. 12 διολέουσιν Herwerden 17 ἦν Palmer, Blass : κτῆν P 21 τὴν P
23 βῶσαι P : corr. Rutherford, Blass 24 τριτῆμεραι P : corr. Herwerden

c) SSD di riferimento L-Fil-Let / 05 - Filologia classica

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Senofonte, *Hell.* I, 1-8, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

ed. Hatzfeld, 1960

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

A'

1

1 Μετά δὲ ταῦτα οὐ πολλὰς ἡμέρας ὑστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης, ἔχων ναὺς ὀλίγας· καὶ εὐθὺς ἐναυμάχησαν αὐθις Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, ἐνίκησαν δὲ Λακεδαιμόνιοι ἡγουμένου Ἀγησανδρίδου. 2 Μετ' ὀλίγον δὲ τούτων Δωριεὺς ὁ Διαγόρου ἐκ Ῥόδου εἰς Ἑλλησπόντον εἰσέπλει ὀρχομένου χειμῶνος τέτταρα καὶ δέκα ναυσὶν ἅμα ἡμέρῃ. Κατιῶν δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἡμεροσκόπος ἐσήμανε τοῖς στρατηγοῖς. Οἱ δὲ ἀνηγάγοντο ἐπ' αὐτὸν εἴκοσι ναυσὶν, ἅς ὁ Δωριεὺς φυγὼν πρὸς τὴν γῆν ἀνεβίβαζε τὰς αὐτοῦ τριήρεις, ὡς ἦνυτε, περὶ τὸ Ῥοίτειον. 3 Ἐγγὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων ἐμάχοντο ἀπὸ τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς, μέχρι οἱ Ἀθη-

De titulis codicum cf. praef. p. 5 et Rev. Phil., 1930 (LVII), p. 117.

In initio libri Xenophontis Ἑλληνικῶν πρώτου (2 B) BM Xenophontis ιστορίας Ἑλληνικῆς λόγος πρώτος V titul. omis. C.

1 1 α Θυμοχάρης: ἕρ supra B V || 2 ἔχων ναὺς: γ. 1. C || 4 Ἀγῆσανδρίδου: ἡγήσ. codd. sed cf. I, 3, 17 || 2 α τούτων ναύων. Condos et alii || 5 ἐσήμανε: ἐσήμανε Dindorf Keller sed cf. Hude, p. 2 || 7 αὐτοῦ: αὐτοῦ BVC || ἦνυτε Condos: ἦνυτε BMVC ἦνυτε C in mg. || 3 α μίγρι οἱ Ἀθ. B ut semper, uno loco excerpto (I, 1, 27): μέγρις MVC ut fere semper ante vocalem.

3

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α' (α')

30

ναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς Μάδαιτον πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον οὐδὲν πρόξεντες. 4 Μίνδαρος δὲ κατιῶν τὴν μάχην ἐν Ἰλίφ θύων τῇ Ἀθηνῆ, ἐβοήθει ἐπὶ τὴν θάλατταν, καὶ καθελκύσας τὰς αὐτοῦ τριήρεις ἀπέπλει, ὅπως ἀναλάβοι τὰς μετὰ Δωριεῶς. 5 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀνταναγαγόμενοι ἐναυμάχησαν περὶ Ἀθυδὸν κατὰ τὴν ἴθνα μέχρι δαίλης ἐξ ἑωθινοῦ. Καὶ τὰ μὲν νικώτων, τὰ δὲ νικωμένων, Ἀλκιβιάδης ἐπεισιπέτ' ἑοῦσι δεοῦσαις εἴκοσι ναυσὶν. 6 ἔντεῦθεν δὲ φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο πρὸς τὴν Ἀθυδὸν· καὶ ὁ Φαρνάβοζος παρεβόηθει, καὶ ἐπεισθάνων τῷ Ἰππῶ εἰς τὴν θάλατταν μέχρι δυνατὸν ἦν ἐμάχετο, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς αὐτοῦ Ἰππῶσι καὶ πεζοῖς παρεκελεύετο. 7 συμφράξαντες δὲ τὰς ναῦς οἱ Πελοποννήσιοι καὶ περπατῶμενοι πρὸς τῇ γῆ ἐμάχοντο. Ἀθηναῖοι δὲ ἀπέπλευσαν, τριάκοντα ναῦς τῶν πολεμίων λαθόντες κενὰς καὶ ἅς αὐτοὶ ἀπέπλευσαν κομισάμενοι, εἰς Σηστόν. 8 Ἐντεῦθεν πλὴν τετταράκοντα νεῶν ἄλλαι ἄλλῃ φέροντο ἐπ' ἀργυρολογίαν ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου· καὶ ὁ Θράσυλλος, εἰς ὧν τῶν στρατηγῶν, εἰς Ἀθήνας ἐπλευσε ταῦτα ἐγγυελῶν καὶ στρατιῶν καὶ ναῦς αἰτήσαν.

9 Μετά δὲ ταῦτα Τισσαφέρης ἦλθεν εἰς Ἑλλησπόντον ἀφικόμενος δὲ παρ' αὐτὸν μίῃ τριῆρι Ἀλκιβιάδην ἔξενιά τε καὶ δῶρα ἄγοντα συλλαθὼν εἰρξεν ἐν Σάρδεσι, φάσκων κελεύειν βασιλέα πολεμῆν Ἀθηναίους. 10 Ἡμέρας δὲ τριάκοντα ὑστερον Ἀλκιβιάδης ἐκ Σάρδεων μετὰ Μαντιθέου τοῦ ἀλόντος ἐν Καρίῃ Ἰππῶν εὐπορήσαντες

5 α ἀνταναγαγόμενοι Hertlein: ἀνταναγόμε. codd. || ἀντα. ἀναμ.: ἀνταμ. (cum signo dubitationis supra ε) ἀναμ. V || 3 ἐξ ἑωθινοῦ secl. Brückner Keller || 4 δεοῦσαις: -σαν BVC || 6 3 θάλατταν: θάλασσαν codd. ut saepe sed talia non notavi || 8 ι τετταράκοντα: τεσσα- BGM || 3 Θράσυλλος Dindorf: θρασυλος (accentu vario posito) codd. item ubique sed cf. II 1, 3, 6 θρασυλλος || 4 καὶ ναῦς om. V || 9 ι Τισσαφέρης: hic et ubique codd. de formis Τισσα- et Τισσ- dissentiunt Τισσέρης (sic) hic V 2 || 3 εἰρξεν: εἰρ- codd.

La candidata / il candidato traduca (con eventuali note giustificative) Aulo Gellio, *Noct. Att., Praef.* 1-3.

ed. Marache, 1967

A GELLII

NOCTES ATTICAE

PRAEFATIO

1. ***iucundiora alia reperiri queunt, ad hoc ut liberis quoque meis partae istiusmodi remissiones essent, quando animus eorum interstitione aliqua negotiorum data laxari indulgerique potuisset. 2. Vsi autem sumus ordine rerum fortuito, quem antea in excoerpando feceramus. Nam proinde ut librum quemque in manus ceperam seu Graecum seu Latinum uel quid memoratu dignum audieram, ita quae libitum erat, cuius generis cumque erant, indistincte atque promisce annotabam eaque mihi ad subsidium memoriae quasi quoddam litterarum penus recondebam, ut quando usus uenisset aut rei aut uerbi, cuius me repens forte obliuio tenuisset, et libri ex quibus ea sumpseram non adessent, facile inobis inuentu atque depromptu foret.

PRAEFATIO deest in V qui cum lemmatibus incipit; in rec. post nocte uos atque 20, 1, 5 praefatio incipit sine ulla distinctione; e §§ 2, 3, 8, 11, 16 nulla distinctione descripta atque in usum suum uertit. GELLIIVS ipse multa (praecertim § 8-10) e PLINI praefatione sumpsit

1 partae P: perate R parate rec. || 2 promisce RT MACR.: promiscue P, rec.

PRAEFATIO

2

3. Facta igitur est in his quoque commentariis eadem rerum disparilitas quae fuit in illis annotationibus pristinis, quas breuiter et indigeste et incondite eruditionibus lectionibusque uariis feceramus. 4. Sed quoniam longinquis per hiemem noctibus in agro, sicuti dixi, terrae Atticae commentationes hasce ludere ac facere exorsi sumus, ideo eas inscripsimus 'Noctium' esse 'Atticarum', nihil imitati festiuitates inscriptionum quas plerique alii utriusque linguae scriptores in id genus libris fecerunt. 5. Nam quia uariam et miscellam et quasi confusaneam doctrinam conquisierant, eo titulos quoque ad eam sententiam exquisitissimos indiderunt. 6. Namque alii 'Musarum' inscripserunt, alii 'Siluarum', ille Πέτρον, hic Ἀμαθελίας Κέρας, alius Κηρία, partim Ἀσιμῶνας, quidam 'Lectionis suae', alius 'Antiquarum Lectionum' atque alius Ἀνθηρῶν et item alius Εὐρημάτων. 7. Sunt etiam qui Ἀλόχους inscripserint, sunt item qui Στρωματεῖς, sunt adeo qui Πανδέκτας et Ἐλικῶνα et Προβλήματα et Ἐγγυελῖδα et Παράξυλλας. 8. Est qui 'Memoriales' titulum fecerit, est qui Πραγματικὰ et Πάρεργα et Διδασκαλικὰ, est item qui 'Historiae Naturalis', est Παντοδαπῆς Ἱστορίας, est praeterea qui 'Pratum', est itidem qui Πάγκαρπον, est qui Τόπων scripserit; 9. sunt item multi qui 'Coniectanea', neque item non sunt

3 cruditionibus PR: ex eruditionibus Gron. annotationibus tractationibus rec. || 4 esse om. rec. || 6 Graeca om. rec., R quae et multa Latina om. || hic om. rec. || κηρία. Saumaise: κηρία P. cf. PLIN. H.N. Praef. 24 || ἀνθηρῶν: παύδων P || 7 inscripserint P: inscripserunt rec. R || 8 titulum P: titulos rec. || τόπων Saumaise: τόπων P τὸ πᾶν Gron. || 9 sunt item PR: sunt autem rec. || non om. rec. p.

TRACCIA n. 3

Il candidato scelga una delle tre opzioni relative al SSD e svolga le tracce:

a) SSD di riferimento L-Fil-Let / 02 - Lingua e letteratura greca

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Galeno, *De indolentia* 49-53, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

ed. Boudon-Millot - Jouanna, 2010

ΠΕΡΙ ΑΛΥΠΤΗΤΙΑΣ § 48-52

ἐν ἧ πάντα ἀπόλεσον " εὖ γε ποιεῖς, εἶπεν, ὦ τύχῃ,
 συνελαύνουσα ἡμᾶς εἰς τὸν τρίβωνα καὶ τὴν στοᾶν ".
 49 "Ὅστε οὐδ' ἔμοι μέγα τι πέπρακται καταφρονήσαντι
 παντοδαπῆς ἀπωλείας κτημάτων, ὡσπερ τῆς ἐν αὐτῇ
 5 μοναρχικῆ διατριβῆς ἦν οὐ μόνον οὐκ ἐπεθύμησα
 τότ' ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης βίαιως εἰς αὐτὴν
 ἐκούσης ἀντίσχεον οὐχ ἄπαξ οὐδὲ δις ἀλλὰ καὶ
 10 πολλάκις: 50α οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο μέγα μὴ μανθῆαι
 τὴν μανίαν πολλῶν τῶν ἐν αὐτῇ βασιλικῆ καταγο-
 ρησάντων, 50β ἀλλὰ τὸ πάντα μὲν ἀπολείοντα <τὰ>
 φάρμακα, πάντα δὲ <τὰ> βιβλία, καὶ προσέτι τὰς
 γράφας τῶν ἀξιολόγων φαρμάκων, ἔτι τε τὰς περὶ
 αὐτῶν ἐκδόσεις γεγονούσας ἅμα πραγματείας πολλὰς
 15 ἄλλας καὶ ὧν ἐκάστη μόνη γεγονούσα τὴν καθ' ἑλὼν τὸν
 βίον ἰκανὴν φιλοπονίαν ἐδείκνυτο μὴ λυπηθῆναι γεν-
 ναῖον ἠδὲ τοῦτο καὶ μεγαλοψυχίας ἐχόμενον ἐπίδειγμα
 πρῶτον. 51 Εἰς δὲ τὴν τοιαύτην μεγαλοψυχίαν ἠγαγέ
 με πρῶτον μὲν καὶ ἂ σὺ γινώσκεις αὐτός, ὡς ἂν ἐξ
 ἀρχῆς συνασπασθεῖς καὶ συμπαιδεύθῃς ἡμῖν [ἔφη].
 20 δεῦτερον <δὲ> τὰ προσγιγνώμενα κατὰ τὴν Ῥώμην ἐξ
 ἐμπειρίας πραγμάτων. 52 Εὖ γὰρ ἴσθι, παιδεύει καὶ θεὰ
 πραγμάτων πολιτικῶν ἀναμνησκούσα τῶν τῆς τέχ-

ΠΕΡΙ ΑΛΥΠΤΗΤΙΑΣ § 52-53

νης ἔργων ὃ γὰρ ἐποίησεν Εὐριπίδης λέγοντά πως τὸν
 Θησέα, παντός μᾶλλον ἀληθές ἐστιν ἀκούσας δὲ τῶν
 ἐπῶν εἶπει.
 Ἐγὼ δὲ παρὰ σοφοῦ τινος μαθὼν
 5 εἰς φροντίδ' ἀεὶ συμφορὰς ἐβαλλόμεν,
 φυγὰς τ' ἑμαυτῷ προστιθείς πάτρας ἐμῆς
 θανάτους τ' ἄωρος καὶ κακῶν ἄλλας ὁδοῦς,
 ἴν', εἰ τι πάσχοιμ' ὧν ἰδοῦμαι ποτε,
 μὴ μοι νεώρες προσπέσῃ ψυχῇ δάκη.
 10 53 Ὅ μὲν οὖν σοφὸς ἀνὴρ ἐαυτὸν ἀναμνησθεὶς διὰ
 παντός ὧν ἐνδέχεται παθεῖν, ὃ δὲ μὴ σοφὸς μὲν, οὐ μὴν
 ὡσπερ βόσκημα ζῶν, ἐκ τῶν ἡσμέραι γενιόμενον ἐπε-
 γιρεται πως καὶ αὐτός εἰς τὴν τῶν ἀνθρωπίνων πραγ-
 μάτων γνώσιν.

TEST.: 4-9 Ἐγὼ-δάκη] Ear. fr. 964 Nauck, Jouan-Van Looy, Kamischik, Collard-Cropp (= Plat. *Consol. ad Apollon.*, 112D et Gal., *PHP* IV 7, 10 ed. Ph. De Lacy, CMG V 4, I, 2, p. 282, 18-23) ex *Posidonio* (= fr. 165 Edelstein-Kidd; cf. Cicero *Tusc.* III 29). Cf. § 77.

3 εἶσαι Boudon-Millot: ἔση Plat II 4 post δὲ add. ταῦτα Nauck² ex Cic. *Tusc.* III 29 (*haec*) ἢ σοφοῦ τινος Vlat² Plat. Gal. (*PHP*): τινος σοφοῦ Vlat² ἢ 5 φροντίδ' ἀεὶ Wyttenbach: φροντίδος ἐκ Vlat² φροντίδος εἰς Plat. φροντίδος νοῦν Gal. (*PHP*) ἢ συμφορῆς Plat.: συμφορῆς Vlat² Vlat² συμφορῆς τ' Gal. (*PHP*) ἢ 6 φυγὰς τ' Vlat² Vlat² Plat.: φυγὰς Gal. (*PHP*) corr. Musgrave ἢ ἑμαυτῷ Vlat² Vlat² Plat.: ἑμαυτῶν Gal. (*PHP*) ἢ προστιθείς Vlat² Vlat² Plat.: προτιθείς Gal. (*PHP*) ἢ 7 τ' Plat Gal. (*PHP*): τε Vlat² Vlat² ἢ κακῶν Vlat² Vlat² Plat.: κακῶς Gal. (*PHP*) ἢ 8 ἴν' Vlat² Plat.: ἴνα Vlat² ἴσθι Gal. (*PHP*) ἢ πάσχοιμ' Plat. Chantier in Gal. (*PHP*) Jouanna²: εἰς μὴ (sic) Vlat² πάσχοιμ Vlat² Boudon-Millot² Gal. (*PHP*) ἢ ποτε Vlat² Vlat² Gal. (*PHP*): ἔσθι Plat. ἢ 9 μὴ μοι Vlat² Plat. Gal. (*PHP*): μόνην Vlat² ἢ νεώρες Müller in Gal. (*PHP*) Nauck² Boudon-Millot²: νεώρες Vlat² om. Vlat² νεωραῖς Gal. (*PHP*) νεαρές Plat. (II) νεωρῶν Plat. (cod.) ἢ προσπέσῃ Vlat² Plat. Gal. (*PHP*): πεσῶν Vlat² ἢ ψυχῇ Vlat² Gal. (*PHP*): ψυχῆ Vlat² μᾶλλον Plat. ἢ δάκην Vlat² Plat.: δάκην Vlat² δάκην Gal. (*PHP*) Nauck² ἢ 11 ἐνδέχεται Vlat² (= v. add. s.l.): ἐδέχεται Vlat.

2 συναμνησκούσα Boudon-Millot² (cf. Plat. *De tranquillitate animi* 467 D): συναμνηστικῆ Vlat ἢ 4 ἐν αὐτῇ Boudon-Millot² (cf. I 9): ἐναυτῇ Vlat ἢ 5 μοναρχικῆ Boudon-Millot²: μοναρχικῆς (sic) Vlat ἢ 9 πολλῶν Anastassiou: πολλοῦς Vlat ἢ βασιλικῆ Boudon-Millot²: βασιλικῶν Vlat ἢ 9 sq. καταγορησάντων Jouanna²: καταγορησάντων Vlat καταγορησάντων Jouanna² ἢ 10 τὸ Vlat: τὰ Boudon-Millot² ἢ τὰ add. Jouanna² ἢ 11 τὰ add. Jouanna² ἢ προσέτι Boudon-Millot²: προσ. ἔτι Vlat ἢ 13 πραγματείας Boudon-Millot²: πραγματείας Vlat ἢ 14 ἄλλας Boudon-Millot²: ἄλλὰ Vlat ἢ τὴν Boudon-Millot²: τῆς Vlat ἢ 18 ἂν Vlat: οὖν Boudon-Millot² ἢ 19 συνασπασθεῖς Boudon-Millot²: συνασπασθῆς Vlat ἀ συνασπασθεῖς? Jouanna² ἢ 20 δὲ add. Boudon-Millot² ἢ 22 ἀναμνησκούσα Boudon-Millot²: ἀναμνησκούσα Vlat.

La candidata/il candidato traduca (con eventuali note giustificative) Plinio, *Nat. Hist.*, *Praef.* 17-19.

ed. Beaujeu, 1950

PLINIVS VESPASIANO 62

mine sic orsum : « iam sibi satis gloriae quaesitum, et potuisse se desiderare, ni animus inquires pasceretur opere ». Profecto enim populi gentium uictoris et Romani nominis gloriae, non suae, composuisse illa deceuit ; maius meritum esset operis amore, non animi causa, persouerasse et hoc populo Romano praestitisse, non sibi.
 XX rerum dignarum cura (quoniam, ut ait Domitianus Piso, thesaurus oportet esse, non libros) lectione uoluminum circiter II, quorum pauca admodum studiosi attingunt propter secretum materiae, ex exquisitis auctoribus centum inclusimus XXXVI uoluminibus, adiectis rebus plurimis, quas aut ignorauerant priores aut postea inuenerat uita. Nec dubitamus multa esse quae et nos praeterierint. Homines enim sumus et occupati officio subsiciuique temporibus ista curamus, id est nocturnis, ne quis uestrum putet his cessatum horis. Dies uobis impendimus, cum somno ualetudinem computamus, uel hoc solo praemio contenti, quod, dum ista, ut ait M. Varro, musinamur, pluribus horis uiuimus ; profecto enim uita uigilis est. Quibus de causis atque difficultatibus nihil auso promittere, hoc ipsum tu praestas, quod ad te scribimus : haec fiducia operis, haec est indicatura. Multa ualde pretiosa ideo uidentur quia sunt templis dicata.
 17
 18
 19

iam sibi satis p : satis iam sibi i iam sibi coll. i potuisse se : potius esse d a p potius se i s i desiderare ni : desiderant a desiderare ut d² p i s i inquires T, vulg. : inquisisco d E e g in quiete a p i s .
 17 lectione : ex lectione i ex exquisitis : exquisitis d e o l .
 18 ne quis uestrum putet : ne quid uestra putetis Gell. Eten., cum Ta qui priores habent i musinamur : musinamur p musinamur d T musinamur i musinamur vulg. ante Gell.
 19 haec fiducia g (T) : hoc f. p nec f. d e o Murb. i, vulg., qui sed post haec est add. i sunt : sint E.

b) SSD di riferimento L-Fil-Let / 04 - Lingua e letteratura latina

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Lucrezio, *De rer. nat.*, I, 102-145, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

ed. Ernout, 1966

5 DE RERV NATVRA I
 quam sit ratione atque alte terminus haerens.
 Quare religio pedibus subiecta vicissim
 opteritur, nos exaequat uictoria caelo.
 Illud in his rebus uereor, ne forte rearis
 impia te rationis inire elementa, uiamque
 indugredi sceleris. Quod contra saepius illa
 religio peperit scelerosa atque impia facta.
 Audide quo pacto Triuiui uirginis aram
 Iphianassai turparunt sanguine foede
 ductores Danaum delecti, prima uirorum.
 Cui simul infula uirgineos circumdata comptus
 ex utraque pari malarum parte profusast,
 et maestum simul ante aras adstare parentem
 sensit, et hunc propter ferrum celare ministros,
 aspectuque suo lacrimas effundere ciuis,
 muta metu terram genibus summissa petebat.
 Nec miserae prodesse in tali tempore quibat
 quod patrio princeps donarat nomine regem.
 Nam sublata uirum manibus tremebundaque ad aras 95
 deductast, non ut sollemni more sacrorum
 perfecto posset claro comitari Hymenaeo,
 sed casta inoeste, nubendi tempore in ipso,
 hostia conideret maectatu maesta parentis,
 exitus ut classi felix faustisque daretur.
 Tantum religio potuit suadere malorum !
 Tutemet a nobis iam quouis tempore, uatum
 terroloquis uictus dictis, desciscere quaeres.
 Quippe etenim quam multa tibi iam fingere possunt

Tituli : 84 EXEMPLVM RELIGIONIS || 107 FINIS DOLORIS.
 77 quantum O corr. : quantum OQ || alte terminus O : aliter minus
 QG || 83 atque O : ac QG || 84 triuiui, PRISO. II 285 : triuicui O, tri-
 uiui ad O corr. triui et QG || 85 iphianassai tur. O corr. PRISO. :
 iphianassai tur. OQ || 86 delecti O : di. QG || 95 aras O : aram
 QG || 96 sollemni Q : sollemni OQ || 102 quouis O corr., SERR. in
 Len. IV. 606. PRISO. OLK. I. 691. II : quouis OQ || 104 iam O :
 me QG || possunt Mar. : possunt OQ.

6 DE RERV NATVRA I
 somnia, quae uitae rationes uertere possint,
 fortunisque tuas omnis turbare timore !
 Et merito. Nam si certam finem esse uiderent
 aerumnarum homines, aliqua ratione ualere
 religionibus atque minis obistere uatum.
 Nunc ratio nulla est restandi, nulla facultas,
 aeternas quoniam poenas in morte timendum.
 Ignoratur enim quae sit natura animai,
 nata sit an contra nascentibus insinuetur,
 et simul intreat nobiscum morte dirempta,
 an tenebras Orci uisat uastatas laoumas,
 an pondeas alias diuinitus insinuet se,
 Ennius ut noster cecinit, qui primus amoneo
 destulit ex Helicione perenni fronde cecronam,
 per gentis Italas hominum quae clara clueret ;
 etsi praeterea tamen esse Acherusia templa
 Ennius aeternis exponit uersibus edens,
 quo neque permanent animae neque corpora nostra,
 sed quaedam simulacra modis pallentia miris ;
 unde sibi exortam semper florentis Homeri
 commemorat speciem lacrimas effundere salsas
 coepisse, et rerum naturam expandere dictis
 Quapropter bene cum superis de rebus habenda
 nobis est ratio, solis huiusmodi meatus
 qua fiant ratione, et qua ui quaeque gerantur
 in terris, tum cum primis ratione sagaci
 unde anima atque animi constet natura uidentium,
 et quae res nobis uigilantibus obuia mentes
 terrificet morbo adfectis somnoque sepultis,

Tituli : 112 DE ANIMA.
 117 noster cecinit qui primus O : primus cecinit qui noster Q G ||
 120 praeterea O : reat O corr. QG || 121 edens : idem (ei) Lachm. ||
 122 permanent Pol. : neant OQ G || 123 uers. om. QG || 125 effun-
 dere O : et f. QG corr. effundere G : an scf. ? || 130 tum f 31 : tunc
 OQ G || 131 cf. IV 121 || 132 sq. : cf. IV 33 sq.

7 DE RERV NATVRA I
 cernere uti uideamur eos audireque coram
 morte obita quorum tellus amplectitur ossa. 130
 Nec me animi fallit Graiorum obscura reperta
 difficile inustrare Latinis uersibus ossa,
 multa nouis uerbis praesertim cum sit agendum
 propter egestatem linguae et rerum nouitatem ;
 sed tua me uirtus tamen et sperata uoluptas
 suauis amicitiae quemis efferre laborem
 suadet, et inducit noctes uigilare serenas,
 quaerentem dictis quibus et quo carmine demum
 clara tuae possim praepandere lumina menti
 res quibus occultas penitus conuiscere possis. 145
 Hunc igitur terrorem animi tenebrasque necesses
 non radii solis neque lucida tela diei
 discautiant, sed naturae species ratioque.
 Principium cuius hinc nobis exordia sumet,
 nullam rem e nihilo gigni diuinitus unquam.
 Quippe ita formido mortalis continet omnis,
 quod multa in terris fieri caeloque tuentur
 quorum operum causas nulla ratione uidere
 possunt, ac fieri diuino numine rentur. 155
 Quas ob res ubi uiderimus uil posse creari
 de nihilo, tum quod sequimur iam rectius inde
 perspicimus, et unde quae res quaeque creari,
 et quo quaeque modo fiant opera sine diuom.
 Nam si de nihilo ferent, et omnibu' rebus
 omne genus nasci posset, nil semine egeret.
 E mare primum homines, e terra posset oriri

Tituli : 150 NIHIL DE NIHIL GIGNI.
 138 uersibus QO corr. : G corr. uersibus O om. G¹ || 141 quem uis
 OQ corr. : quamuis QO || efferre : sufferre l 32 marg. || 146-148 = II,
 59-61 ; II, 91-93 ; VI, 39-41 || 147 radii O : his QG || 152 : cf.
 VI, 50 || 153 : cf. VI, 50 sq. ; 90 sq. || 155-158 hunc uersuum ordinem
 restituit O in margine, Mar. || 158 et G in margine Mar. : ut OQ G ||
 159-160 nil... nil Q [in]itil] : nihil... nihil O item 180, 205, II 287
 nihil... nihil G ; sed in u. 185 nilo OQ in VI 679 nil OQ.

LUCRÉCE. — DE LA NATURE, t. I. 4

La candidata / il candidato traduca (con eventuali note giustificative) Eronda, *Mim.* III, 1-21.

ed. Cunningham, 1971

HPΩΙΔΑ

3. ΔΙΑΔΕΚΑΛΟΣ

ΜΗΤΡΟΤΙΜΗ

οὐτῶ τί σοι δοίησαν αἱ φίλαι Μοῦσαι,
 Λαμπρίσκε, τερπνὸν τῆς ζωῆς τ' ἐπαυρέσθαι,
 τοῦτον κατ' ἄμου δείρον, ἄχρις ἢ ψυχῇ
 αὐτοῦ ἐπὶ χειλέων μοῦνον ἢ κακῇ λειψῆι.
 ἔκ μευ ταλαίνης τὴν στέγην πεπὸρθηκεν 5
 χαλκίνα παῖζων καὶ γὰρ οὐδ' ἀπαρκεῦσιν
 αἱ ἀστραγάλοι, Λαμπρίσκε, συμφορῆς δ' ἤδη
 ὄρμαι ἐπὶ μέζον. κοῦ μὲν ἡ θύρη κέεται
 τοῦ γραμματιστέω—καὶ τοιγκᾶς ἡ πικρή 10 col. 14
 τὸν μισθὸν ἀγρεῖ κῆν τὰ Ναννάκου κλαύσω—
 οὐκ ἂν ταχέως λήξειε τὴν γε μὴν παίστην,
 ἔκουπερ οὐκίξουσιν οἷ τε προῖνευκαὶ
 κοὶ δρηπῆται, σάφ' οἶδε κητέρω δεῖξαι.
 κῆ μὲν τάλανα δέλιτος, ἦν ἐγὼ ἄμω 15
 κηροῦσ' ἐκάστω μηνός, ὄρφανῇ κέεται
 πρὸ τῆς χαμείνης τοῦ ἐπὶ τοίχον ἑρμῆδος,
 ἦν μήκοτ' αὐτὴν οἶον Ἄλθην βλέψας
 γράψῃ μὲν οὐδὲν καλόν, ἐκ δ' ὄλην ξύστη·
 αἱ δορκαλίδες δὲ λιπαράτεραι πολλόν 20
 ἐν τῆσι φύσις τοῖς τε δικτύοις κέινται
 τῆς ληκίθου ἡμέων τῆ ἐπὶ παντὶ χράμμεσθα.
 ἐπίσταται δ' οὐδ' ἄλφα συλλαβὴν γνῶναι,
 ἦν μὴ τις αὐτῶ ταῦτα πεντάκις βῶσση.
 τριτῆμέρη Μάρωνα γραμματίζοντος 25
 τοῦ πατρὸς αὐτῶ, τὸν Μάρωνα ἐποίησεν
 σῆτος Σίμωνα ὁ χρηστός· ὥστ' ἔγνω' εἶπα
 ἄνου ἐμαυτῆν, ἦτις οὐκ ὄνοις βόσκειν
 αὐτὸν διδάσκω, γραμμάτων δὲ παιδείην,
 δοκεῖσ' ἄρωγὸν τῆς ἄωρης ἔξεν.
 ἔπειδ' ἀδ' ἔθ' καὶ ρῆσιν οὐα παιδίσκον 30
 10 ἴνα τὰ Ναννάκου κλαύσω cit. Zen. 6. 10 (Parerm. Gr. i. 164) 11 Μέξαι

pler. 12 δολέξουσιν Herwerden 17 ἦν Palmer, Blass : κην P 21 τρη P
 23 βωσαι P : corr. Rutherford, Blass 24 τριήμεραι P : corr. Herwerden

c) SSD di riferimento L-Fil-Let / 05 - Filologia classica

Dopo aver tradotto (con eventuali note giustificative) Diodoro, *Bibl. Hist.* XII, 37-38, la candidata / il candidato sviluppi organiche considerazioni critiche.

ed. Cassevit, 1972

37 ΒΙΒΛΙΟΣ ΒΒ XXXV 4
 λούτησεν ἄρξας ἕτη τετταράκοντα δύο, τὴν δὲ ἀρχὴν δια-
 δεξάμενος Ἅγις ἑβασίλευσεν ἕτη εἴκοσι ἐπτά.
 XXXVI. 1 Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀφειδούς
 Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Τίτον Μενήμιον καὶ Πρό-
 κλον Γεγάνιον Μακερίων. Ἐπὶ δὲ τούτων Σπάρτοκος μὲν
 ὁ Βοσπόρου βασιλεὺς ἐτελεύτησεν ἄρξας ἕτη ἐπτά, διε-
 ξέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν Σέλευκος καὶ ἑβασίλευσεν ἕτη τεττα-
 5 10 15 20 25
 4 Μενήμιον P : Μενίμιον P² S M Μενειόνιον F || 5 Γεγάνιον PS
 M : Γεγάνιον F || Σπάρτοκος nos : Σπάρτοκος codd. ||
 6 ἐπὶ Casaubon : ἐπὶ τετταράκοντα PS δεκάετα MF || 7 τεττα-
 10 15 20 25
 4 Μενήμιον P : Μενίμιον P² S M Μενειόνιον F || 5 Γεγάνιον PS
 M : Γεγάνιον F || Σπάρτοκος nos : Σπάρτοκος codd. ||
 6 ἐπὶ Casaubon : ἐπὶ τετταράκοντα PS δεκάετα MF || 7 τεττα-
 10 15 20 25
 4 Μενήμιον P : Μενίμιον P² S M Μενειόνιον F || 5 Γεγάνιον PS
 M : Γεγάνιον F || Σπάρτοκος nos : Σπάρτοκος codd. ||
 6 ἐπὶ Casaubon : ἐπὶ τετταράκοντα PS δεκάετα MF || 7 τεττα-
 10 15 20 25

38 ΒΙΒΛΙΟΣ ΒΒ XXXVII 1
 πρὸς ταῖς ὀδοήκοντα, καθ' ἣν ἔνικα στάδιον Σώφρων
 Ἀμφικρατικός. Ἐπὶ δὲ τούτων ἐν τῇ Ῥώμῃ Σπύριος Μαί-
 5 10 15 20 25
 XXXVIII. 1 Ἐν' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Εὐθυδῆμου
 Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπᾶτων τρεῖς χιλιάρχους κατέ-
 στησαν, Μάνιον Αἰμιλιανὸν [καὶ] Μάμερκον, Γάιον Ἰού-
 λιον, Λεύκιον Κοίνκτιον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναίους καὶ
 20 25
 2 Ἀμφικρατικός nos : Ἀμπικρατικός codd. || Μαύρος Rhod. :
 Μάριος F MF Μάριος S || 4 ἐπιφανεί PS M : περιφανεί F ||
 9 ἐγένετο MF : ἐγένετο PS || 10 ἀνθραξ PS : ἐπράξε MF ||
 18 καὶ del. Rhod. || post Γάιον add. καὶ F || 19 Κοίνκτιον
 nos : Κοίνκτιον codd. || 21 πολέμιον PS : νόμιον M ὡν Ἰσμεν F ||
 22 τὸ del. Vogel.

39 ΒΙΒΛΙΟΣ ΒΒ XXXVIII 2
 εἰς ἄρρωστίαν ἐπέπεσον, οὐ δυνάμενος τὸν πεποιημένον
 ἀποδοῦναι τὸν ἀπολογισμὸν. 3 Ἀθημονούτος δ' αὐτοῦ
 5 10 15 20 25
 2 ἀπολογισμὸν MF : ἐπιλογισμὸν PS || 10 ἤγειν om. MF ||
 11 post καὶ add. σκοπεῖ F || 16-17 συνέβαινον codd. : συνέβητο
 Hert. || 20 διενεχθέντες codd. : διδαχθέντες ooni. Scaliger alii
 alia || 22 [post ἔπρασαν PS M post παράδοξον F] transp.
 Vogel || 23 πολλά PS M : ὅτι πολλά F || 27 αὐτὸν F : αὐτοὶ
 PS M¹⁴.

La candidata/il candid. traduca (con eventuali note giustificative) Aulo Gellio, *Noct. Att., Praef.* 1-3.

ed. Karache, 1967

A GELLII
 NOCTES ATTICAE

PRAEFATIO

1. ***iucundiora alia reperiri queunt, ad hoc
 ut liberis quoque meis partae istiusmodi remis-
 siones essent, quando animus eorum intersti-
 tione aliqua negotiorum data laxari indulgerique
 potuisset. 2. Vsi autem sumus ordine rerum
 fortuito, quem antea in excerpando feceramus.
 Nam proinde ut librum quemque in manus
 ceperam seu Graecum seu Latinum uel quid
 memoratu dignum audieram, ita quae libitum
 erat, cuius generis cumque erant, indistincte
 atque promisce annotabam eaque mihi ad subsi-
 dium memoriae quasi quoddam litterarum penus
 recondebam, ut quando usus uenisset aut rei
 aut uerbi, cuius me repens forte obliuio tenuisset,
 et libri ex quibus ea sumperam non adessent,
 facile inde nobis inuentu atque depromptu foret.

PRAEFATIO deest in V qui cum lemmatibus incipit; in rec.
 post nolite uos atque 20, 1, 5 praefatio incipit sine ulla distinctione;
 e §§ 2, 3, 8, 11, 16 multa Maccoribus descriptis atque in usum
 suum uertit. GELLIVS ipse nulla [praesertim §§ 8-10] e PLINII
 praefatione sumpsit

1 partae P : perate R parate rec. || 2 promisce RT Macr. :
 promisce P, rec.

PRAEFATIO

2

3. Facta igitur est in his quoque commentariis
 eadem rerum disparilitas quae fuit in illis anno-
 tationibus pristinis, quas breuiter et indigeste et
 incondite eruditionibus lectionibusque uariis fece-
 ramus. 4. Sed quoniam longinquis per hiemem
 noctibus in agro, sicuti dixi, terrae Atticae com-
 mentationes hasce ludere ac facere exorsi sumus,
 idcirco eas inscripsimus 'Noctium' esse 'Atti-
 carum', nihil imitati festiuitates inscriptionum
 quas plerique alii utriusque linguae scriptores in
 id genus libris fecerunt. 5. Nam quia uariam et
 miscellam et quasi confusaneam doctrinam con-
 quisauerant, eo titulos quoque ad eam sententiam
 exquisitissimos indiderunt. 6. Namque alii 'Mu-
 sarum' inscripserunt, alii 'Siluarum', ille Πέπλον,
 hic Ἀμαλθείας Κέρας, alius Κηρία, partim Ἀσμωνας,
 quidam 'Lectionis suae', alius 'Antiquarum
 Lectionum' atque alius 'Anthrῶν' et item alius
 Εὐρημάτων. 7. Sunt etiam qui Λόγων inscripserint,
 sunt item qui Στρωματεῖς, sunt adeo qui Πανδέκτας
 et Ἐλικῶνα et Προβλήματα et Ἐγγχειρίδιον et
 Παραξίφιδας. 8. Est qui 'Memoriales' titulum
 fecerit, est qui Πραγματικὰ et Πάρεργα et Διδασκαλικὰ,
 est item qui 'Historiae Naturalis', est Παντοδαπῆς
 Ἱστορίας, est praeterea qui 'Pratum', est item
 qui Πάργαρον, est qui Τόπων scripserit; 9. sunt item
 multi qui 'Coniectanea', neque item non sunt

3 eruditionibus PR : ex eruditionibus Gron. annotationibus
 tractationibus rec. || 4 esse om. rec. || 6 Graeco om. rec., R
 qui et nulla Latina om. || hic om. rec. || κηρία Saumaise :
 κηρία P, cf. PLIN. H.N. Praef. 24 || ἀνθρῶν : ανθρῶν P || 7
 inscripserint P : inscripserunt rec., R || 8 titulum P : titulos
 rec. || τόπων Saumaise : τόπων P τὸ πᾶν Gron. || 9 sunt item
 PR : sunt autem rec. || non om. rec. p.

Terza terna, curriculum di **Storia e Archeologia del Mondo Antico**

TRACCIA n.1

L'organizzazione romana del territorio dell'Italia antica e le corrispondenti forme di controllo ed amministrazione si configurano per tutto il corso della storia di Roma incentrate sulle città. Il candidato ne dia conto, secondo la prospettiva e il metodo a lui più confacenti.

TRACCIA n.2

Il paesaggio rurale nella sua configurazione e nella sua vitalità si rivela elemento costitutivo della configurazione amministrativa, socio-politica e culturale del mondo romano in ogni sua fase. Il candidato ne illustri le specificità, secondo la prospettiva e i metodi che riterrà più idonei.

TRACCIA n.3

Le forme del potere nel mondo romano: affermazione, organizzazione, rappresentazione. Il candidato ne discuta, individuando una prospettiva, un metodo, un ambito a sua scelta.

Quarta terna, curriculum **Storia dal Medioevo all'età Contemporanea**

TRACCIA n.1

Il potere e le sue manifestazioni. Il candidato sviluppi il tema con riferimento a contesti e ambiti cronologici congeniali alle sue conoscenze, senza trascurare riferimenti a fonti tradizionali e/o digitali.

TRACCIA n.2

L'Europa cristiana: ortodossie, eresie, scismi, intolleranze, fondamentalismi, conflitti. Il candidato sviluppi il tema con riferimento a contesti e ambiti cronologici congeniali alle sue conoscenze, senza trascurare riferimenti a fonti tradizionali e/o digitali.

TRACCIA n.3

Produzioni e consumi. Il candidato sviluppi il tema facendo riferimento alla tradizione di studi e ai nuovi orientamenti della ricerca, senza trascurare riferimenti a fonti tradizionali e/o digitali.

Quarta terna, curriculum **Storia della Scienza**

TRACCIA n.1

Il genere biografico nella storia della scienza: fonti, metodi, problemi e prospettive. Il candidato ne discuta servendosi di esempi pertinenti.

TRACCIA n.2

Fratture epistemologiche e rivoluzioni nella storia della scienza. Il candidato ne discuta servendosi di esempi pertinenti.

TRACCIA n.3

La comunicazione della scienza: fonti, metodi, problemi e prospettive. Il candidato ne discuta servendosi di esempi pertinenti.